

Jak to bylo dál s lázněmi

Volné doplnění kapitoly o lázních do roku 2018 z knihy "**Vzpomínky na Běloves**"

Antonín Samek

Náchod 2018

Běloveské lázně v porovnání s jinými lázněmi v tehdejší Československu byly sice malé, ale získaly si léčebnými úspěchy v oblasti srdečních chorob a oběhového ústrojí značný věhlas. Nezanedbatelné bylo i zdravé přírodní prostředí, které přispívalo k léčení. Organizačně patřily lázně pod ředitelství lázní s.p. (státní podnik) Bílina. V období 1982 a dalších letech bylo pro běloveské lázně a s tím přiléhající obytnou část Běloves vypracováno několik územních plánů. V posledním z nich se počítalo s opravami budov po povodni, zvelebení parku a také s asanací několika rodinných domů v okolí horního betonového mostu. Účelem bylo rozšíření oddechové části včetně výsadby pásu zeleně na odhlučnění železničního provozu a nově postavené Polské ulice k hraničnímu přechodu. V roce 1995 bylo podle informace z oddělení výstavby Mě NV vyčleněno organizačně následným ředitelstvím státních lázní v Poděbradech pro tyto účely 50 milionů Kč.

Krátce před tím přišel do lázní MUDr. Hnátnický a ten rozpohyboval revitalizaci za provozu lázní tím, že navrhoval zadání pro zlepšení lázeňské péče. Technický projekt vypracoval projektant z hradecké firmy. Jednalo se o vymístění velmi zchátralého balneoprovozu mimo chatrný lázeňský objekt IVAN, aby léčení odpovídalo hygienickým předpisům a aby se ambulantní pacienti nemotali v budově lázní v průběhu eventuálních oprav kvůli bezpečnosti. Tím by byla započata modernizace bez přerušení lázeňského provozu. Popřípadě by mohly být revitalizovány objekty Helena I. a II.

Část bývalé stáčírny objektu Hedva za řekou byla skutečně zbourána a k ní přistavěna další rozlehlá přízemní část plánovaného balneoprovozu. Bylo počítáno s oddělením uhlčitých koupelí, ordinacemi a podobně. Rozestavěná část náhradního balneoprovozu byla po nabídce odkoupení a následném soudním jednání restituentům navracena teprve až v roce 1997. Obytná část objektu Hedva byla restituentům navracena již v roce 1993. Ale tam před tím byly zřízeny kanceláře vedení lázní uvnitř budovy a přijímací kancelář pacientů po bývalých garážích. Místnosti byly nadále v nájemním vztahu až do ukončení činnosti v roce 1999. Nyní zde sídlí firma Trávníky s.r.o.

Pozdější nabídka restituentů několika zájemcům na dostavění a zprovoznění objektu s jakoukoliv funkcí do dnešní doby nebyla úspěšná.

Foto rozestavěného objektu pro zamýšlený nový balneoprovoz.

Lázně se dostaly konečně na lepší úroveň, byly za milionové hodnoty pořízeny nové léčebné přístroje a zařízení ordinací. Začalo se s již zmíněnou výstavbou budovy na pozemku bývalé Hedvy pro rozšíření balneoprovozu. Pro účely ubytování pacientů lázně také zamýšlely zakoupit Jiráskův statek, ale k tomu nedošlo. Ředitelství lesů postavilo pro ubytování léčících se svých zaměstnanců ve stráni k Dobrošovu novou budovu "Lesanka". Později v nepřehledném období privatizací a zbavování se majetku Lesanku prodal stát ve výběrovém řízení, která byla v majetku Východočeských státních lesů Hradec Králové. Ten ji vložil do privatizačního projektu jako nepotřebnou. Lázně Běloves a.s. se o ni neucházela, protože neměla k dispozici cca 9-10 mil. Kč. Koupili ji z fy KTP Qantum pánové Takač a Rak. Nakonec KTP Kvantum zkrachovala a objekt zeje prázdnou.

Nad bývalým statkem čp.2 ve stráni byla postavena nová budova „Lesanka“.

Se souvisejícím záměrem modernizace lázní soukromý majitel pan Balcar poněkud níže v prostoru bývalého Hejzlarova statku čp.2 postavil a dal do provozu v roce 1995 nový hotel „Bonato“ pro ubytování návštěv lázeňských hostů a rozšíření turistické atraktivity v oblasti.

Snímek Hotelu „Bonato“ je z roku 1995. Později byla vpravo k budově přistavěna zimní zahrada. Z levé strany pak ještě venkovní posezení.

Do toho přišel v roce 1989 v republice další politický zvrát změnou politického režimu a tím i hospodářských poměrů. Jak ubývalo pacientů, tak i lékařů. Zůstala ředitelka lázní a v jedné osobě i primářka MUDr. Flašarová. V roce 1992 byla založena akciová společnost jako provoz nestátního zařízení „Běloveské lázně“ a „Lázně Běloves“, z nichž jedna obhospodařuje pozemky, druhá budovy a zařízení. Ředitelem lázní a členem a.s. od roku 1995 byl jmenován Ing. Kulhavý. Rozhodující slovo v akciové společnosti a jak se později ukázalo, měl negativní vliv pražský právník JUDr. Paule. V restituci získaly v roce 1992 část akcií lázní neteře posledního majitele MUDr. Vladimíra Honla, Věra Tetourová a Bohumila Černá. Ty vložily svůj podíl do akciové společnosti „Lázně Běloves“.

V představenstvu a dozorčí radě a.s. se vystřídala řada místních i pražských osob a lékařů. Město zde zastupovala do roku 1999 Ing. Maršíková. Řada z nich byla vymazána, ale od roku 2000 zde přibyla Jana Khalifa a od roku 2001 Ing. Marian Khalifa. Pan Borůvka zde není uveden jako člen. Ani množství a rozdělení akcií není na internetu uvedeno.

Proto je na místě průběh nových událostí blíže osvětlit. Staronová otázka vlastnictví jedince nebo malé společnosti a jejich možností na další vývoj očekávala podporu státu a města. Jednání představitelů státu ministrů Luxe, později v zimě 1995 tehdy ve funkci ministra Stráského, starostů Žídka a Horníkové přímo na místě s vedením akciové společnosti bylo nepříznivé, protože stát nemůže soukromou společnost podporovat. Proběhla řada jednání s městem ve věci odkoupení stávajících vrtů minerálky od státu, jakož i eventuální pozdější odkoupení lázní městem, ale vše vyznělo doprázdna.

Ředitel akciové společnosti Ing. Kulhavý jednal v roce 1995 s ministrem Stráským a starostkou Horníkovou.

Lázně pro svoji „schátralost“ přestaly vyhovovat současným standardům a díky minulým povodním neodpovídaly hygienickým předpisům. OHS (Okresní hygienická správa) Náchod nedala souhlas k poskytování lázeňských služeb, protože do daného termínu lázně opravy finančně nebyly schopny zrealizovat. VZP (Všeobecná zdravotní pojišťovna) neprodloužila smlouvu, takže do podzimu byli léčeni jen pacienti jiných pojišťoven a samoplátci. Tehdejší majoritní akcionář a.s. SIMA consulting Praha sám navrhl k 31.12.1996 ukončení provozu lázní. Lékaři postupně odešli a primářka zůstala sama. Zaměstnance vyplatil podle tehdejších předpisů (mnou dříve mylně psaný konkurz se zde nekonal, ale obě a.s. papírově stále existují). Postupná likvidace drobného majetku a písemností lázní probíhala až do roku 1999.

Vlivy restituce, tahanice lázní a zřidel o vodu, (protože byla vedena zrovna přes pozemek lázní do nové stáčírny a nedošlo k finanční dohodě), spory o majetek, to vše určitě nepřispělo k dobrému jménu lázní. Menagement Středočeských lázní s.p. Bílina, který ještě v té době spravoval jednotlivé vrty, by je nejraději prodal (mělo o ně zájem město i později Ing. Moravec). Vedl se neúspěšný spor a soudní jednání o vlastnictví pramenů, ale ty jsou ze zákona vlastnictvím státu (v té době pověřené správou s.p. BALMED Praha). O to samé se v roce 2015 opět bezúspěšně pokoušelo město.

Poslední roky se v povědomí místních a především náchodských občanů zakořenila vědomost o zrušení lázeňského i zřidelního provozu a soustavné devastaci objektů včetně přilehlých pozemků. Přípomínky a dotazy občanů z poslední doby se týkaly především zamlženosti situace ze strany města, protože zrušením lázeňského provozu se současně zastavila péče o zvelebení příměstské části Běloves. Členství ve svazku lázeňských měst a z toho plynoucí příspěvky pro město a lázeňské poplatky v hotelech ale dosud trvají.

Výňatek o lázních z místních novin Náchodský nečas ze dne 10. 9. 2012

Přesto, že město Náchod mělo možnost tyto lázně zakoupit za 6 milionů Kč a firma VaK jim nabízela 3 miliony Kč jako spoluúčast, tak bylo rozhodnuto radou a tehdejší starostka Mgr. Horníková radikálně zamítla koupení lázní, a to z důvodů, aby se nastaly černou dírou na peníze jako u hotelu Beránek. Tím celá záležitost byla skončena. Toto rozhodnutí se stalo 6. 12. 1995. Určitě musí být na radnici o tom záznam.

(Potvrzeno i tehdejším dosud žijícím zastupitelem. Další jaksi ztratili paměť.) Konečně za následného starostování Čermáka bylo odkoupení lázní městem definitivně zamítnuto.

To byly budovy lázní ještě v docela slušném stavu, ale vandalové začali řádit. Zbylá skla na krytém chodníku byla raději odstraněna. O park se nikdo nestaral.

Proto lázně koupili přes realitní kancelář pánové Ing. Khalifa a Borůvka cca za 6 milionů Kč. Dotazy v letech 2000-2005 na jednání o lázních byly později Městským úřadem odbývány námitkami, že jsou objekty v soukromých rukou a nelze záležitost nijak ovlivnit. V té době snahy soukromých vlastníků o spekulativní předražení prodej objektů (78 milionů, později s Jiráskovým statkem až 90 milionů Kč) se také zastavily na bodu mrazu. Tuzemským zájemcům chyběla patřičná vůle, finance a trochu hrdosťi na historickou tradici. Zahraničním investorům zatím bránily nevyjasněné právní předpisy. Našlo se sice pár zájemců, kteří se domnívali, že otočí klíčem a pozvou pacienty. Když viděli pravý stav věci, velmi rychle vycouvali.

Na lázně je dnes vskutku žalostný pohled. Co se nepodařilo akciové společnosti v likvidaci prodat, to rozkrádají dosud příležitostní zájemci a rozbíjejí party dětí. V květnu 2005 se u majitelů i na městském úřadě přihlásila solidní zahraniční společnost, která projevila o koupi lázní i zřídela vážný zájem.

V případě neúspěchu jednání s majiteli předložili konkurenční projekt ve stráni pod bývalým lomem za lázněmi, podporovaný městem. Finanční dotace Evropské unie na přestavbu jsou podmíněny majetkovou účastí města. Představitelé města proto za tímto účelem vykoupili přílehlé pozemky lázní, se záměrem použít je jako vklad do společnosti. Nakonec se ukázalo, že ani tato francouzská společnost nemá dostatek finančních prostředků na stavbu a další provoz (byla zveřejněna potřebná částka jedné miliardy tři sta milionů Kč). Tím projekt padl. Existoval i další projekt zadáný majiteli lázní, kde se počítalo s využitím Jiráskova statku a okolních pozemků. I zde město vykoupilo vrchní přílehlé pozemky nad statkem. Plán však zůstal jen na papíře.

V projektu s moderním řešením bylo počítáno s umístěním ve stráni pod bývalým lomem, vlevo od stávajících lázní. Ubytování a stravování včetně technického zázemí bylo situováno ve stráni, ordinace a místnosti pro léčebné procedury měly být zabudovány níže ve velkých skleněných koulích.

Co se dělo ve zřídlech

Po roce 1992 dosud fungující novou stáčírnu Idy jako státní podnik na Kladské ulici koupil bankéř Dr. Ing. Moravec. Zatím v lázních nově vytvořená akciová společnost dělala problémy s vedením minerálky přes své pozemky a přístupu obsluhy k vrtům. Proto Ing. Moravec roku 1994 od Zemědělské správy Náchod cca za 5 milionů Kč vykoupil Jiráskův statek, na kterém začal urychleně provádět několik nových vrtů. Ty které vyhovovaly podle odběrných zkoušek dostaly označení 301 až 304.

Pro informaci uvedeno z dokladů AQUA TREND, s.r.o. - ocenění Jiráskova statku k 31. 10. 1996

- Hodnota aktiv, pozemků a budov 4 963 000 Kč (zahrnuty travní porosty a stromy, obytný dům, stáj a stodola, domek-vrty, strojní zařízení a prodejní stánek Tabák na Kladské ulici).

-Tehdejší vlastníci: Hájek (stávající ředitel), Kladská, Uhlíř, Běstviný a Ing. Moravec, Okružní, Česká Lípa - všichni po 1/3 majetku.

Nová stáčírna Idy na Kladské ulici v provozu od roku 1980.

Na dvoře statku byly podle předpokladů nalezeny minerálky přibližně stejného složení jako Ida. Jeden pramen obsahoval více kyslíčnatého uhlíčitého, hodícího se spíše pro koupele. Proto byly obě minerálky smíchávány. V roce 1995 pak byla nová stáčírna stávajícím vedením přepojena na prameny ze statku. Na jeho dvoře byla vybudována malá nová budova prameníku.

Nová stavba prameníku na dvoře Jiráskova statku.

Vlastníkem nemovitostí stáčírny byla tehdy IDA, s.r.o. (společnost s ručením omezeným). AQUA IDA s.r.o. řídila provoz stáčírny a AQUA IDA CZV s.r.o. minerálku prodávala. Výše uvedená AQUA TREND s.r.o. vlastnila Jiráskův statek. V poslední době pracoval provoz i na tři směny. V budově bylo již zabudováno zařízení na odstranění arsenu. K stáčecím linkám do skleněných lahví přibyla i linka na plnění minerálky do PET lahví. Posledních několik měsíců roku 2000 zaměstnanci ale vůbec nedostali mzdu. Nebylo na výplaty a nakonec byla v únoru 2001 práce zastavena. Vytunelováním firmy v průběhu roku 2000 připravil zmíněný podnikatel přibližně 100 zaměstnanců o pracovní příležitost.

Pro rozvoz minerálky po republice byla pořízena celá flotila nákladních aut.

Roku 2001 byl celý objekt dán pro dluhy do konkurzu při čemž černé komando - vymahači dluhů, pověřeni Moravcovými věřiteli, ještě během jedné noci stačili jako odškodnění odmontovat a odvézt moderní stáčecí linku na PET lahve. Zůstaly jen zásobní tanky na vodu. Nefunkční stáčírnu pak přes pražskou realitní kancelář údajně za 10 milionů Kč koupili opět pánové Borůvka a Khalifa. Obchodní známka IDA v držení společnosti Interfood se díky vyrovnání dluhů ocitla až na Slovensku. Na krátkou dobu se v obchodních řetězcích objevila minerálka Ida, ale čerpaná na slovenských lukách. Úspěšné, ale zdlouhavé navrácení obchodní známky bylo předmětem řady soudních jednání. Od té doby se nenašel solventní zájemce o koupi a opětné zprovoznění objektu. Zbylé zařízení bylo prodáno do šrotu. Dohodou panu Borůvkovi byla převedena část majetku - Jiráskův statek. Ing. Khalifa stáčírnu vlastní dosud. Počty akcií, které vlastnily jednotlivé osoby v jednotlivých a.s., nebyly zveřejněny. Restituentky paní Černá a později Tetourová zemřely bez dědiců. Ještě dříve byly vyplaceny z prostředků akciové společnosti.

Malé ohlédnutí v lázních

V citované knize je zmínka o provozu kapličky jako církevního objektu. Je třeba se o ní blíže zmínit, protože pod stavbou leží nejstarší minerální pramen Jakub. Stavba hrála v osudu lázní význačnou roli. Po II. světové válce byla kaplička opět v provozu. Kolem byla vybudována skalka z přivezených kamenů až z Krkonoš. Jakubské poutě v režii místních hasičů se zde konaly ještě v roce 1947. I na běloveské návsi u školy bývaly tou dobou houpačky a kolotoč. V lázeňském parku pak byly instalovány různé atrakce.

Atrakce v lázeňském parku - lanovka pro děti od topolu ke smrku v upravených neckách.

Pohled na kapličku v roce 1954.

O provoz a výzdobu kapličky se starali Antonín a sestra Anna Samkovi až do roku 1961. Pak byla kaplička z příkazu ředitele lázní Divíška uzavřena a přestala sloužit svému účelu. Inventář kapličky byl vystěhován do garáže. Později uprostřed objektu byl upraven kulatý mramorový prameník, osazený vodovodními kohoutky na čerpání minerálky. Místním občanům byla za roční poplatek 10 Kčs vydávána průkazka na odběr. Ty kontroloval správce Prokop.

Protože ale voda z Jakubova pramene vykazovala zvýšené množství arzenu, byla kaplička po roce 1980 na příkaz hygieny uzavřena. Občanům byla ponechána možnost odebírat minerálku v původním prameníku Idy, určeného pro pacienty. Tehdejší primářka MUDr. Flašarová sice na schůzi občanů namítala, že v Idě je nebezpečný karcinogenní arsen, ale lidé minerálku ve velkém odebírali dál. Po skončení lázeňského provozu byl i tento objekt uzavřen a občanům zbývalo natočit si Idu z odpadních rezatých trubek u řeky. Podle vzpomínek mého otce tam byl vyveden přepad minerálky z nepoužívaného rezervního pramene Ivan v parku a pramene Jakub. Tenkrát v lázních nebyla kanalizace, proto byly trubky vyvedeny do řeky. Obecní úřad tenkrát prosadil jejich bezplatné užívání.

Obkladové kameny břehu Metuje, které byly po povodni v roce 1979 a následně 1997 vytrhány, pracovníci povodí Labe jako svůj majetek břeh opravili. Schody k odběrnému místu u řeky ale stále byly v žalostném stavu. Z iniciativy i fyzické pomoci pana Rouska v roce 2001 pracovníci pivovaru ve svém volném čase zhotovili novou nerezovou sběrnou nádobu s třemi trubkami, kterou nahradili za staré rezivělé (původně tam byly dřívější obcí upraveny tři hnízda vždy se dvěma vývody).

Fronta lidí na schodišti denně čekající na minerálku.

Schody byly znovu vybetonovány a bylo osazeno zábradlí. Nahoře u cesty byly zapuštěny dvě lavičky pro odpočinek. Od ranních hodin zvláště v létě čekali zájemci chtiví lahodné minerálky, až na ně dojde řada. Pracovníci Technických služeb dolů k řece později ještě přibetonovali lavičku s dřevěným sedátkem. Problémem však bývá zatopení odběrného místa při náhlých povodních, kdy už při částečném otevření jen jednoho stavidla splanou stoupne hladina Metuje. Občané pak sami po opadnutí vody museli svépomocí odházet naplaveniny písku. Mezi tím objekt kapličky dále chátral, okna byla rozbita, dveře ukradeny, vrchní věnec vodovodních kohoutků byl odcizen a budova silně poničena.

Částečné oživení lázní

Vedením města a z iniciativy strany Patriotů byl v čase voleb v roce 2010 zveřejněn další chválihodný záměr na 20 let pronajmout, zprovoznit a využít kapličku jako prameník pro potřeby široké veřejnosti. Objekt byl městem opraven, přivedeno nové vedení trubkami z UH od originálního pramene Ida 1 a 24. července 2011 prameník slavnostně otevřen pro veřejnost. Prameník se těšil pro odběr Idy zdarma velkému zájmu místního obyvatelstva a po rozhlášení i velkému množství zájemců z celého Královéhradeckého kraje (odběr minerálky z pítek Lázeňský zákon nedovolí zpoplatnit). Dne 22. října 2011 byla kaplička jako prameník Idy církevně vysvěcen arcibiskupem Dominikem Dukou. Lázně ale dál chátraly.

Slavnostní otevření prameníku za přítomnosti čelních zastupitelů a velkého počtu obyvatelstva.

(Některé události jsou blíže rozvedeny na fotografiích s doprovodným textem v dokumentech PDF "Běloveské události roku 2011, dále 15 až 17" - internetové stránky: www.beloves.wz.cz)

Město v roce 2014 vážně uvažovalo vzhledem k vysoké návštěvnosti o vybudování dalšího odběrného místa poblíž kapličky. Smlouva o zápůjčce kapličky a provedení potřebných oprav objektu městem hovořila pouze o poskytnutí technologického zařízení. Dle zahajovací řeči místostarosty město ušetřilo značnou částku z původního rozpočtu. Bohužel město jaksi zapomnělo do vedení minerálky začlenit slibovaný odlučovač arsenu (tuzemský cca 270 tisíc Kč), principiálně podobný, jako býval již od začátku provozu v nové stáčárně.

Ani lázeňská komise, vedená tehdejšími místostarostou Cabicarem, neudělala nic pro dodržování pravidel „Statutu lázeňského místa“ (především zřízení řádného parkoviště, WC a hlavně kontroly kvality Idy, které stanoví Lázeňský zákon). Proto byl prameník ministerstvem zdravotnictví dne 26. 9. 2015 uzavřen a vlastníci lázní vypověděli jednoměsíční výpovědní lhůtu městu pro toto pochybení smlouvu o zápůjčce. Proběhla řada soudních jednání i „orodovacích“ konzultací za přítomnosti místostarosty a tehdejšího vicepremiéra a také zastupitele MVDr. Bělobrádka na MZ (ministerstvu zdravotnictví).

Město v tisku stále mlžilo o jakýchsi opravách. Až po předložení fotografie o absenci odlučovače arsenu ve sklepě, který byl ústně pouze slibován, a soukromě vyžádaného protokolu rozboru minerálky Ida s nepřipustným vysokým obsahem arsenu (0,638 mg arsenu /l minerálky - norma ale povoluje pouze 0,001 mg/l). Ta norma pro arsen platí jen pro pití, pro balneoprovoz žádná norma není. Podklady byly zaslány všem zastupitelům. Proběhlo několik bouřlivých jednání městských zastupitelů. Místostarosta Ing. Šubert, který měl vše na starosti, nakonec v lednu 2016 údajně ze zdravotních důvodů rezignoval na funkci. Starostovi Birkemu, který veřejně uznal, že došlo k profesionálnímu pochybení, byla Ministerstvem zdravotnictví vyměřena pokuta 100 tisíc Kč. Ale nebylo zveřejněno, zda ji skutečně zaplatil. V tisku pouze proběhla zpráva o žádosti na snížení pokuty.

Pramen IDA 1 ve sklepě je osazen pouze novým malým čerpadlem, zajišťujícím malý průtok pro pítka. (V tuzemsku vyráběný odlučovač arsenu má dvě tlakové lahve se sorbentem zachycujícím arsen na ploše cca 2m². Nic takového tam ale nebylo).

Pokuta ale nenahradí poškození zdraví arsenem tisícům občanů, kteří bezstarostně po 4 roky odebírali nečištěnou minerálku Ida z prameníku. Řada z nich si to dosud ani nepřipouští dle propagovaného názoru, že předci Idu mnoho let také pili a nic se jim nestalo. Jenže oni nevěděli, že po léta pili u řeky minerálku jako přepad z pramene Jakub a Ivan, která mohla mít poněkud jiné složení rozpuštěných příměsí, než Ida 1. Rozbor této minerálky byl dělán OHS, byl pouze orientační a není k dispozici. Již od mládí jsem u rodičů slyšel: „umřela ta a ta, zase měla raka“. Jenže tenkrát se neprodávaly upravované nebezpečné potraviny! Ve svém okolí znám pouze občana, který se utopil a další zabil na motorce. Všichni známí zesnulí měli rakovinu, infarkt, nemocné ledviny nebo žlučník. To všechno umí podle odborné literatury způsobit arsen. V průběhu roku 2012 někdo nádrž u řeky úplně prorazil, takže až do současnosti minerálka sice vytéká do koryta, ale až pod betonovým osazením přímo do písku.

Trubky jsou suché. Minerálka sice teče, ale pod betonovým osazením přímo do řeky, takže ji nelze nabírat.

Lékaři při zmínce o Idě mlčí a léčí lidi na nemoci, které jako že vznikly z jiných důvodů. Zainteresovaní představitelé se musí sami vyrovnat se svým svědomím, kolik lidí zdravotně poškodili. Město aby odrazilo stálé dotazy občanů, kdy zase poteče Ida, se proto rozhodlo již na sklonku roku 2015 zpracovat projekt výstavby vlastního nového prameníku v opuštěných Malých lázních. Padlo několik termínů, ale skutečně se začalo v Malých lázních stavět až v lednu 2018.

Mezitím v letech 2016-17 se stal novým majitelem lázní a zřídil pan Bobovský, protože Ing. Khalifa byl silně zadlužen v jiných aktivitách. Majitelem Jiráskova statku zůstává pan Borůvka. Prozatím zde bylo zřízeno Lázeňské muzeum, kde jsou k vidění shromážděné historické fotografie lázní věnované bývalým kronikářem Samkem a další plány i předměty, které ze zchátralých budov zachránil správce Troutnar. Návštěvníci se tak mohou seznámit s pohnutou historií lázní až do současnosti. Protože nebyly vyřešeny mezi Ing. Khalifou složité nevyjasněné vztahy, pan Bobovský nakonec lázně prodal. Počasí mělo nepříznivý vliv na stav lázeňských budov (nenechavci rozkradli i plechovou střechu). Z bezpečnostních důvodů proto bylo roku 2017 stavebním úřadem povoleno stržení poškozených střech na budově Ivan a Helena 2.

Stržené střechy na budovách Ivan a Helena 2.

sklonku roku 2017 se představila na městské radnici nová společnost. Lázně koupila pražská společnost s.r.o. IDA Spa Med. Plánuje, že za čtyři roky by se v nich mohli léčit první pacienti s nemocným srdcem, cévami, gynekologickými obtížemi i obezitou. Rehabilitovali by se v nich také sportovci. Obnova lázní má přijít na půl miliardy korun. Jednatel společnosti je pan Svoboda. Za město byl spojovacím koordinátorem jmenován Ing. Šubert.

Z toho důvodu byly již v průběhu ledna a února v lázních vymýceny náletové dřeviny za kotelnou a koncem března vykáčeny nemocné a projektu stavby překážející dřeviny. Od ledna 2018 se pro plánované účely z pramene Ida 1 provádějí nové odběrové zkoušky (pramen Ida 2 je rezervní).

Že to myslí noví majitelé vážně, požádali specializovanou firmu o provedení odběrových zkoušek. Na jejich základě a povolení MZ teprve může být proveden zamýšlený projekt.

Navrhovaný projekt lázní je moderní, ale předpokládá stržení všech stávajících budov mimo kapličky.

Správce lázní v průběhu mírné zimy 2018 kácel náletové dřeviny za kotelnou. Tam až má zasahovat plánovaná stavba.

Pracovníci dřevařské firmy Pich s.r.o káceli označené stromy, které by překážely zamýšlenému projektu.

Lze připustit, že počasí, stáří a vlivy minulého i současného režimu přispěly k chátrání lázní. Ale nelze svalovat vinu jen na minulost. Z posledního stavu a úplného zrušení provozu včetně dlouhému útlumu se budou lázně dlouho vzpamatovávat.

Nový projekt prameníku v Malých lázních

Zde je na místě připomenout, jak Malé lázně vypadaly v 19. století a později.

V roce 1873 založil pan Sauer tzv. „Nové lázně“. Vystřídala se zde řada majitelů, protože místo bylo ohrožováno častými povodněmi a ti většinou zbankrotovali. (Někdo je kdysi mylně pojmenoval Staré lázně.)

Foto z povodně v roce 1924.

Jako kronikář jsem se snažil získat od starších lidí - pamětníků všemožné informace o Bělovsi. I když některé časové údaje vzhledem k stáří pamětníků již nebyly přesné. Informace poskytly také zaměstnankyně lázní, paní Ježková, Lofová, dále bydlící v Malých lázních paní Červená, pan Bulgert, restaurátér z Malých lázní. Bohužel již všichni nežijí. Zajímaly mě především události v lázních z poslední doby, na které nebyly k dispozici písemné doklady. Základem bylo vypravování otce, který pracoval v lázních od roku 1926 nepřetržitě až do roku 1956. Také se mi vybavila řada mých vzpomínek z dětství, protože jsem si s dětmi Bulgertem a Červeným hrával v okolí Malých lázní.

Po válce, když lázně přešly po roce 1946 do nucené národní správy, bývalý majitel MUDr. Vladimír Honl byl nucen v lázních pracovat pouze jako řadový lékař. Po roce 1948 došlo k zestátnění lázní. Mezitím se doktor Honl oženil s Čechoameričankou Wagnerovou. Ta po Náchodě jezdila v americkém fáru, které později garážovala na dvorku u holiče Ježka. Doktor Honl byl z lázní úplně vyhozen. Tehdy mu tehdejší ředitel lázní Divíšek řekl: „Vám už tady nic nepatří“ a nepustil jej ani do bytu, kde si chtěl doktor vzít kapesníky a osobní prádlo.

MUDr. Honl Byl nucen chodit po bytech s prosbou, aby ho nechali alespoň přespat. Byl u nás i v Malých lázních, které byly po jeho otci profesoru MUDr. Ivanu Honlovi v jeho majetku, kde žádal v hospodě o ubytování ve volném pokoji. Pan Bulgert byl ale komunista a bál se postihu. (Malé lázně získal profesor Honl roku 1907 v dražbě, což mimo smlouvu bylo též zaznamenáno v Lázeňské kronice. Ta se ale při povodni v roce 1979 záhadně ztratila.) Za těchto okolností se rozhodla doktorova těhotná manželka, že odjede do USA. MUDr. Honl ji doprovázel na letiště, kde však byl jen v letním sáčku zadržen pro podezření k nepovolenému opuštění republiky. Pátral jsem v Národním archivu v Praze i v pobočce archivu SNB v Brně, ale žádné doklady o jeho věznění nebo odsouzení nalezeny nebyly. Nakonec jmenovaný získal v roce 1950 zaměstnání i ubytování v trutnovské nemocnici, později v Praze a nakonec v domově důchodců v Terezíně. V blízkých Židovicích také žil s družkou a roku 1965 zemřel.

Paní Ježková i další s doktorem i s jeho manželkou udržovaly omezený písemný styk, ale po jejich úmrtí byly všechny písemnosti dětmi dány do sběru, takže nejsou k dispozici žádné informace o místě bydliště ani o eventuálním žijícím dědici lázní. Zato se v Národním archivu mimo jiné našel zápis z 10. října 1959 o opožděném vyvlastnění i objektů v Malých lázních. Tehdejší úředníci teprve po dlouhé době zjistili, že objekty nebyly přepsány do státního vlastnictví. Obyvatelé (rodiny Červených, Hilmanových, Pultrových, Teichmanových, Bulgertových a Řezníčkových) si museli provádět veškeré opravy oken, komínů atd. sami. MUDr. Honl ve vědomí, že mu v Bělovsi již nic nepatří, totiž za Malé lázně jako obytné budovy neplatil daně.

Proto teprve 20. října 1959 byly Rozhodnutím rady MNV v Náchodě objekty (vila Komenský, prameník a restaurace) převedeny do Domovní správy. V tom čase využívalo přilehlou místnost restaurační kavárny místní JZD jako kancelář a hasiči zde měli klubovnu. Po požáru uskladněného uhlí v roce 1964 v nepoužívaném prameníku František MNV povolil zbourání restaurace i prameníku. Stavební materiál v letech 1966-68 svépomocí použili hasiči pro výstavbu nové hasičské zbrojnice.

V letech 1968-72 byla jediná zůstávající vila již prázdná. Město v té době povolilo organizaci Junáka využívat místnosti v 1. patře. V přízemí žil několik roků pan Balcar. Po smrti posledního nájemníka byla vila Komenský městem opravena a několik roků zde byla ubytována romská rodina. Z nezveřejněných důvodů byla vystěhována a vila byla rájem bezdomovců.

Po roce 1990 dr. Tetourová, neteř MUDr. Honla, žádala město o navrácení vily a pozemků v Malých lázních jako majetek rodiny a náhradu za zrušenou stáčírnu formou restituce. Byla však odmítnuta. Takže ji zde v jejím vlastnictví zbyl díky opětné lajdácké práci úředníků jen pozemek bezjmeného potoka u březové aleje, přiléhající k Malým lázním. Že by výsměch?!? Takže město nedalo za pozemek ML ani tu symbolickou korunu. Po nedávné smrti Věry Tetourové se kousku potoka nedávno vzdal nástupní majitel JUDr. Kovanda ve prospěch města. Totiž veškeré doklady, plány, výplatní listiny a další byly po roce 1950 v lázních vyhozeny do otevřených garáží na pospas větru a dešti. Topič je pak na kolečku vozil ke spálení do kotle. Já jsem si tam jako kluk hledal známky z dopisů. Ani ve snu mě nenapadlo, že bych mohl tyto písemnosti potřebovat ke kronikářskému zájmu.

Po tom všem se mnou dnes již nežijící paní Věra Tetourová nechtěla komunikovat. Vlastnila jen album fotografií z lázní a rodiny. Nějaké doklady vlastní její právník JUDr. Kovanda v Praze. Jmenovaná mu odkázala za jeho služby vilu Panzinku i s pozemkem nad lázněmi.

Stejně poznatky mi sdělil poslední žijící příbuzný rodiny Honlů Jan Kratochvil, kterého v 60. letech MUDr. Vladimír Honl navštěvoval jako chlapce v Dětském domově a kterému doktor vyprávěl své osudy. Tam byl umístěn po opuštění republiky rodičů do zahraničí (viz dokument „Osudy rodiny Honlů“). Dnes jmenovaný zastává funkci ředitele Exilového muzea v Brně. Jednal neúspěšně s tehdy ještě žijící paní Tetourovou a nezávisle na tom v Náchodě na Mě Ú. Vzhledem k svému zatížení při své práci v republice i zahraničí a zjištění stavu lázní i Malých lázní se majetku vzdal.

Po roce 1990 se o vilu v Malých lázních také zajímal dřívější bydlící ve vile s rodiči movitý občan Čecho-Němec pro svého syna za účelem zřízení fit centra. Tehdejší vedením města mu to nebylo vyhověno. Mezitím město skupovalo přilehlé louky se záměrem zřídit zde konkurenční zdravotnické zařízení. Kontaktoval mě jako kronikáře také zástupce polského bohatého koncernu měděných dolů (dnes vlastníci lázně Chudoba a další) za účelem získání kontaktů na majitele. Spekulativní cena tehdejších majitelů 78 milionů za velké lázně jej zřejmě odradila. O jednání o objektu Malých lázní na městském úřadě mi není nic známo.

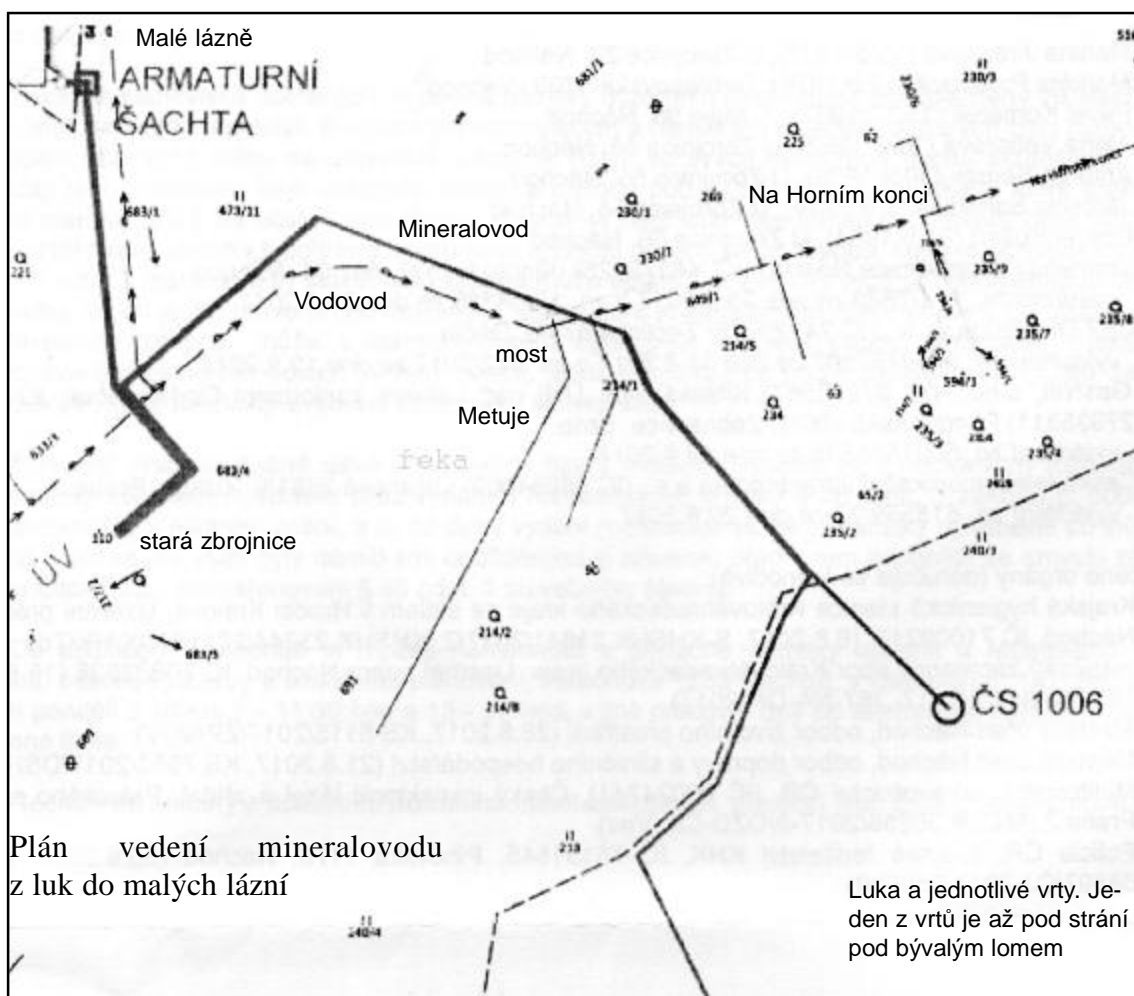
S tím vším souvisí odkupy pozemků. Louky kolem řeky (původně také Honlovy užívalo JZD, později záměnou pan Netík a VaK) byly odkoupeny již dříve. Město bylo vedeno dlouho živeným záměrem vybudovat v Malých lázních nějakou formou konkurenční zdravotní zařízení, když obnovení velkých lázní ze spekulativních důvodů vlastníků i zájemců o koupi zůstalo na mrtvém bodě. Další louky pod bývalým lomem získalo město odkoupením od vlastníků předcházejícím přesvědčováním, že do dvou let bude pod lomem stát nový konkurenční areál stávajících lázní dle projektu dříve zmiňované francouzské firmy. Jenže se ukázalo, že firma není solventní a sháněla dalšího investora. Tím celý projekt šel do prázdna.

Toho bylo využito pro nové aktivity města. Hrubý obrazový projekt obnovy Malých lázní na pozemcích města v Bělovsi byl s velkou pompou zveřejněn již v roce 2016. Na podzim toho roku specializovaná firma z Českých Budějovic na koupených lukách města pod lomem začala vrtat nejprve 4, z jara 2017 pak další 2 vrty až do hloubky kolem 100 m. Bylo zde namontováno zařízení pro odběrové zkoušky, které pracovník denně celou zimu vyhodnocoval.

Práce vrtné soupravy na louce za lázněmi probíhaly už na podzim 2016.

Po odběrových zkouškách prováděných brněnskou firmou Aqua enviro byly dva vrty schváleny Ministerstvem zdravotnictví pro použití v novém prameníku.

Na původním schematickém projektu nového prameníku bylo též v rozvětvení cest U Zbrojnice a U Starých lázní zakresleno velké parkoviště a byli s tím seznámeni nejbližší sousedé. Byly vzneseny námítky, že donedávna na louce bylo ochranné pásmo náhradních vrtů pitné vody Hg 24 a 25. Řidiči parkujících aut by tam mohli drze i mýt auta, což nepříspěje čistotě podzemních vod. Proto bylo uvažováno o částečném využití parkoviště Kauflandu. Nakonec Město na podzim 2017 začalo budovat parkoviště s asfaltovým povrchem o 20 místech naproti Dětskému dopravnímu hřišti. To je ale téměř 300 m vzdálené od Malých lázní. To řadu zájemců o minerálku odradí a budou parkovat v ulici U Zbrojnice, kde je ale značná frekvence i nákladních aut lesáků a zemědělců.

Stavební úřad rozeslal od podzimu 2016 několik rozhodnutí o stavbě a plánu vedení mineralovodu sousedním majitelům pozemků. Jaké technologické zařízení bude ve staré zbrojnici umístěno (odlučovač arsenu byl slíben zatím jen ústně), kde a jaké bude řešeno vyhovující parkoviště, zda tu bude stále přístupné WC, se z úředního oznámení závazně dosud nedozvěděli.

Opuštěná zchátralá vila „Komenský“. Firma jeřábem připravovala shodit střechu.

Po schválení všech formalit bylo možno již před Vánocemi 2017 začít bourat zmíněnou vilu.

Bourání i průběh nové stavby je fotograficky i doplňujícím textem zachycen na stránkách: www.beloves.wz.cz v Běloveských událostech roku 2016, 2017 a 2018 ve formátu PDF.

Díky mírné zimě bylo možno začátkem roku 2018 v Malých lázních zahájit zemní práce základů budoucí betonové kolonády a nové budovy. Dne 24. 3. 2018 bylo provedeno slavnostní zahájení stavby za přítomnosti představitelů města a zástupců stavby, včetně hloučku místních občanů a fotografů. Po odběrových zkouškách brněnskou firmou AQUA ENVIRO byly dva vrty schváleny Ministerstvem zdravotnictví pro použití v novém prameni. Po výzvě města občanům o možném názvu vrtů o jménu pramenů nakonec zvítězilo pojmenování Jan a Běla.

Na výstavbu „AQUA MINERALIS GLACENSIS“ byla potvrzena EU dotace ve výši 18 milionů Kč, což představuje téměř 80 % z celkových nákladů projektu. Celá akce je spojována s partnerstvím přeshraničních lázní Kudowa zdroj, Dušníky i prameni v Hronově. Čas ukáže, zda dokončení stavby a otevření prameni bude ukončeno v září 2018 dle plánu.

Slavnostní zahájení stavby v Malých lázních. Po projevech představitelů města a zástupců firem provedli všichni slavnostní poklep.

Názorná podoba projektu nových Malých lázní dle článku z Náchodského deníku v roce 2016.

Zatím se v Malých lázních rýsují teprve základy repliky původní vily.

Taktéž kolonáda začíná mít plánované obrysy. Pracovníci zrovna připravují bednění na armatury a betonáž střechy.

Od vydání knihy „Vzpomínky na Běloves“ uplynulo již 15 let. Mnoho se změnilo. Letos by měly lázně 200-leté výročí, kdyby ale fungovaly. Nastupuje nová generace, která o těchto událostech většinou neví. Lidi se mě ptají, co vím nového o lázních. Navíc se šíří po městě informace, které jsou předáváním úmyslně nebo neúmyslně zkreslené. Oba dva nastíněné projekty ještě nejsou hotové, ale přesto jsem se snažil shromáždit dostupné informace, dokud mám ještě svěží paměť.

Autor

Sestavil: Antonín Samek

Informace o akciové společnosti Ing. Ludvík Kulhavý

Použity zprávy z internetu, denního místního tisku a Náchodského zpravodaje

V Náchodě, dne 30. dubna 2018